

SAV-BÁZIS HÁZTARTÁS

pH

- $\text{pH} = -\lg [\text{H}^+]$
- H^+ = hidrogénion = proton
- A pH értéke 0-14, a 7 semleges
- Ha a $[\text{H}^+]$ magas, a pH alacsony, az oldat savas
- Ha a $[\text{H}^+]$ alacsony, a pH magas, az oldat lúgos

- A savak H^+ donorok
- A lúgok H^+ felvevők, vagy OH^- -t adnak le
- A savak és bázisok lehetnek
  - ▣ Erősek
    - Oldatban teljes mértékben disszociálnak (sósav)
  - ▣ Gyengék
    - Oldatban részben disszociálnak (tejsav)

A szervezet pH-ja

- Vér 7,35-7,45
  - Acidosis <7,35
  - Alkalosis >7,45
- A pH kismértékű változásának is következménye van
  - Elektrolit háztartás (Na, K, Ca)
  - Enzimek, hormonok működése
- Az anyagcsere során több savas termék, a sejtek metabolizmusa során CO_2 keletkezik
  - $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \leftrightarrow \text{H}^+ + \text{HCO}_3^-$

A sav-bázis háztartás szabályozása

- Extra- és intracellularis pufferek
- Vesén át történő kiválasztás
- Tüdőn keresztüli gázcsere

Puffer rendszerek

1. **Bikarbonát**
2. **Foszfát**
3. **Fehérje**

1. Bikarbonát puffer

- NaHCO_3 , H_2CO_3
- HCO_3^- : H_2CO_3 arány 20 : 1
- $\text{NaHCO}_3 + \text{HCl} \rightleftharpoons \text{H}_2\text{CO}_3 + \text{NaCl}$
- $\text{NaOH} + \text{H}_2\text{CO}_3 \rightleftharpoons \text{NaHCO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

2. Foszfát puffer

- A fő intracellularis puffer
- $\text{H}^+ + \text{HPO}_4^{2-} \rightleftharpoons \text{H}_2\text{PO}_4^-$
- $\text{OH}^- + \text{H}_2\text{PO}_4^- \rightleftharpoons \text{H}_2\text{O} + \text{HPO}_4^{2-}$

3. Fehérje puffer

- Extracellularisan albumin, intracellularisan heamoglobin
- A karboxilcsoportok leadnak, az aminocsoportok felvesznek protont

A légzés

- A légzés feladata a CO₂ eliminálása
- $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{H}^+ + \text{HCO}_3^-$

A vese

- Sav és bázisok eltávolítására is képes
- Bikarbonátot termel és reabszorbeál
- A pH leghatásosabb szabályozója

A sav-bázis háztartás eltolódásának alaptípusai

- Metabolicus acidosis
- Metabolicus alkalosis
- Respiratoricus acidosis
- Respiratoricus alkalosis

Az acidosis tünetei

- KIR depresszió
- Általános gyengeség
- Deorientáció, coma
- Halál

Az alkalosis tünetei

- KIR excitatio
- Szórakozottság, idegesség
- Izomgörcsök, tetania
- Convulsio, tudatzavar
- Halál

A metabolikus acidosis okai

Sav felesleg

- Exogén savak
- Inkomplett zsír oxidáció
  - Diabetes mellitus
  - Alkoholos acidosis
  - Éhezés
- Inkomplett szénhidrát oxidáció
  - Laktát acidosis
    - Shock, diabetes
- Akut veseelégtelenség
  - Savkiválasztás károsodik
- Toxikus anyag
  - Methanol, etilénlikol

Bázis veszteség

- Gastrointestinalis HCO_3^- veszteség
  - Hasmenés
  - Vékonybél, pancreas fistula
  - Oncserélő gyanta
- Renalis HCO_3^- veszteség
  - Szénsav anhidráz gátlók
  - Renalis tubularis acidosis
  - Hyperaldosteronismus

A metabolicus alkalosis okai

- Proton vesztés (hányás, hyperaldosteronismus)
- Bikarbonát szint növekedés (sütőpor, tej-alkali szindróma /calcium, antacidum/)
- Diureticum (klorid vesztés > bikarbonát vesztés)

A respiratoricus acidosis okai

- Légzési elégtelenség
  - Obstruktív zavarok
  - Restriktív zavarok
  - Neuromuscularis betegségek
    - Sérülés, Guillain-Barré sy., myasthenia gravis, ...
  - Intoxicatio
    - Altatók, nyugtatók, ...

A respiratoricus alkalosis okai

- Önkéntes vagy mechanikus hyperventillatio
- A légzőközpont fokozott izgalma
  - ▣ Fejsérülés, tumor, láz, fájdalom
- Májelégtelenség, Gram-negatív sepsis

Kompenzációs mechanizmusok

- A szervezet válaszát a pH eltolódásra kompenzációnak nevezzük
- Beindulásuk
  - ▣ Puffer rendszerek azonnal
  - ▣ Légzés néhány percen, órán belül
  - ▣ A vese órákon, napokon belül
- A kompenzáció
  - ▣ Metabolicus ok esetén respiratoricus
  - ▣ Respiratoricus ok esetén metabolicus

Vérgáz analízis

Alapfogalmak

- pO_2
- pCO_2
- pH
- Standard és aktuális HCO_3^-
- Puffer bázis (BB – buffer base)
- Bázistöbblet (BE – base excess)

A vérgáz analízis algoritmus

1. pH

- a) $> 7,45 =$ alkalosis
- b) $< 7,35 =$ acidosis
- c) $7,35 < \text{pH} < 7,45 =$ normális vagy kompenzált

2. Respiratoricus komponens: PaCO_2

- a) $> 45 \text{ Hgmm} =$ respiratoricus acidosis
- b) $< 35 \text{ Hgmm} =$ respiratoricus alkalosis

3. Metabolicus komponens: HCO_3^-

- a) $> 25 \text{ mmol/l} =$ metabolicus alkalosis
- b) $< 20 \text{ mmol/l} =$ metabolicus acidosis

4. Kompenzált elváltozások

- a) $1/c + 2/a + 3/a =$ respiratoricus acidosis
- b) $1/c + 2/b + 3/b =$ metabolicus acidosis

Mérési riport

12.12.2018 12.18
 Gyártási szám : 26435
 Készülék ID : cobas b221
 Kezelő ID :
 Markusovszky SBO

Családnév
 Keresztnév
 Születési idő
 Hőmérséklet 37.0 °C
 Légnyomás 748.5 mmHg
 FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz

Mért értékek

pH	7.271 (-)	[	7.350 -	7.450]
PO ₂	48.5 mmHg (-)	[	83.0 -	108.0]
PCO ₂	34.9 mmHg	[	32.0 -	48.0]
SO ₂	83.6 %	[	94.0 -	98.0]
Na ⁺	147.0 mmol/L (+)	[	136.0 -	145.0]
K ⁺	5.10 mmol/L	[	3.50 -	5.10]
tHb	12.43 g/dL	[	11.50 -	17.80]
Hct	39.3 %	[	36.0 -	53.0]
COHb	0.8 % #	[	0.0 -	3.0]
MetHb	0.8 %	[	0.0 -	1.5]

Számított értékek

H ⁺	53.6 nmol/L
BE _{int}	-10.6 mmol/L
BE _{ext}	-11.2 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	15.7 mmol/L
cHCO ₃ st	16.3 mmol/L
ctCO ₂ (B)	14.5 mmol/L
SO ₂ (c)	76.0 %
Osm	292 mOsm/kg
P50	26.9 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek
 minta típusának
 ... valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

06.12.2018 14:47
Gyártási szám: 28435
Készülék ID: cobas b221
Kezelő ID:
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet 37.0 °C
Léghyomás 751.7 mmHg
FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.202 (-)	[	7.350 -	7.450]
PO ₂	184.0 mmHg (+)	[	83.0 -	108.0]
PCO ₂	12.6 mmHg (-)	[	32.0 -	48.0]
SO ₂	99.0 %	[	94.0 -	98.0]
Na ⁺	145.3 mmol/L (+)	[	136.0 -	145.0]
K ⁺	5.07 mmol/L	[	3.50 -	5.10]
tHb	9.16 g/dL (-)	[	11.50 -	17.80]
Hct	29.5 % (-)	[	36.0 -	53.0]
COHb	0.7 % #	[	0.0 -	3.0]
MetHb	0.5 % #	[	0.0 -	1.5]

Számított értékek

H ⁺	62.9 nmol/L
BE _{act}	-21.1 mmol/L
BE _{ect}	-23.2 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	4.8 mmol/L
cHCO ₃ ⁻ st	7.9 mmol/L
ctCO ₂ (B)	4.7 mmol/L
SO ₂ (c)	99.1 %
Osm	289 mOsm/kg
P50	37.1 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfelelőjenek
minta típusának
ellenőrzés

Mérési riport

01.12.2018 13:03
 Gyártási szám : 26435
 Készülék ID : cobas b221
 Kezelő ID :
 Markusovszky SBO

Családnév
 Keresztnév
 Születési idő
 Hőmérséklet 37.0 °C
 Légnyomás 749.2 mmHg
 FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz

Mért értékek

pH	7.195 (-)	[7.350 - 7.450]
PO ₂	39.4 mmHg (-)	[83.0 - 108.0]
PCO ₂	47.2 mmHg	[32.0 - 48.0]
SO ₂	63.9 %	[94.0 - 98.0]
Na ⁺	146.6 mmol/L (+)	[136.0 - 145.0]
K ⁺	3.33 mmol/L (-)	[3.50 - 5.10]
tHb	14.71 g/dL	[11.50 - 17.80]
Hct	44.8 %	[36.0 - 53.0]
COHb	0.8 % #	[0.0 - 3.0]
MetHb	0.7 %	[0.0 - 1.5]

Számított értékek

H ⁺	63.8 nmol/L
BE _{act}	-11.6 mmol/L
BE _{ecf}	-10.3 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	17.8 mmol/L
cHCO ₃ ^{-st}	16.4 mmol/L
ctCO ₂ (B)	16.5 mmol/L
SO ₂ (c)	58.0 %
Osm	291 mOsm/kg
P50	31.5 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek a minta típusának.
 # valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

12.12.2018 19:46
Gyártási szám : 26435
Készülék ID : cobas b221
Kezelő ID :
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet 37.0 °C
Légnyomás 749.5 mmHg
FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.431	[	7.350 -	7.450]
PO ₂	91.2 mmHg	[	83.0 -	108.0]
PCO ₂	28.8 mmHg (-)	[	32.0 -	48.0]
SO ₂	97.3 %	[	94.0 -	98.0]
Na ⁺	137.0 mmol/L	[	136.0 -	145.0]
K ⁺	3.80 mmol/L	[	3.50 -	5.10]
tHb	8.40 g/dL (-)	[	11.50 -	17.80]
Hct	26.3 % (-)	[	36.0 -	53.0]
COHb	1.3 % #	[	0.0 -	3.0]
MetHb	0.4 % #	[	0.0 -	1.5]

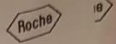
Számított értékek

H ⁺	37.1 nmol/L
BE _{act}	-4.3 mmol/L
BE _{ect}	-5.6 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	18.7 mmol/L
cHCO ₃ ⁻ _{st}	20.5 mmol/L
ctCO ₂ (B)	17.7 mmol/L
SO ₂ (c)	97.2 %
Osm	273 mOsm/kg
P50	25.7 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek
a minta típusának
és a készülék kalibrálásának ellenőrzésének.

Mérési riport

06.12.2018 18:48
Gyártási szám : 26435
Készülék ID : cobas b221
Kezelő ID :
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet
Légnomás
FIO₂

37.0 °C
751.7 mmHg
0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.030 (-)	[7.350 - 7.450]
PO ₂	82.1 mmHg (-)	[83.0 - 108.0]
PCO ₂	56.6 mmHg (+)	[32.0 - 48.0]
SO ₂	89.2 %	[94.0 - 98.0]
Na ⁺	136.1 mmol/L	[136.0 - 145.0]
K ⁺	5.17 mmol/L (+)	[3.50 - 5.10]
tHb	14.10 g/dL	[11.50 - 17.80]
Hct	50.0 %	[36.0 - 53.0]
COHb	1.0 % #	[0.0 - 3.0]
MetHb	0.4 % #	[0.0 - 1.5]

Számított értékek

H ⁺	93.3 nmol/L
BE _{act}	-17.6 mmol/L
BE _{ect}	-16.2 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	14.6 mmol/L
cHCO ₃ ⁻ st	12.2 mmol/L
ctCO ₂ (B)	14.3 mmol/L
SO ₂ (c)	86.4 %
Osm	272 mOsm/kg
P50	38.5 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek
minta típusának.
valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

28.11.2018 23:46
Gyártási szám : 26435
Készülék ID : cobas b221
Kezelő ID :
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet 37.0 °C
Léghyomás 756.0 mmHg
FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.304 (-)	[	7.350 -	7.450]
PO ₂	96.1 mmHg	[	83.0 -	108.0]
PCO ₂	54.0 mmHg (+)	[	32.0 -	48.0]
SO ₂	97.1 %	[	94.0 -	98.0]
Na ⁺	142.5 mmol/L	[	136.0 -	145.0]
K ⁺	4.03 mmol/L	[	3.50 -	5.10]
tHb	14.69 g/dL	[	11.50 -	17.80]
Hct	48.7 %	[	36.0 -	53.0]
COHb	2.5 %	[	0.0 -	3.0]
MetHb	0.5 % #	[	0.0 -	1.5]

Számított értékek

H ⁺	49.7 nmol/L
BE _{st}	-1.1 mmol/L
BE _{ref}	-0.2 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	26.2 mmol/L
cHCO ₃ ^{-st}	23.1 mmol/L
ctCO ₂ (B)	23.3 mmol/L
SO ₂ (c)	96.5 %
Osm	283 mOsm/kg
P50	27.9 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek a minta típusának.

valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

12.12.2018 08:59
Gyártási szám : 26435
Készülék ID : cobas b221
Kezelő ID :
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet 37.0 °C
Légnyomás 747.7 mmHg
FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.508 (+)	[	7.350 -	7.450]
PO ₂	82.0 mmHg (-)	[	83.0 -	108.0]
PCO ₂	30.3 mmHg (-)	[	32.0 -	48.0]
SO ₂	97.1 %	[	94.0 -	98.0]
Na ⁺	152.6 mmol/L (+)	[	136.0 -	145.0]
K ⁺	3.12 mmol/L (-)	[	3.50 -	5.10]
tHb	12.22 g/dL	[	11.50 -	17.80]
Hct	34.2 % (-)	[	36.0 -	53.0]
COHb	1.1 % #	[	0.0 -	3.0]
MetHb	0.7 %	[	0.0 -	1.5]

Számított értékek

H ⁺	31.0 nmol/L
BE _{act}	2.0 mmol/L
BE _{st}	0.5 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	23.5 mmol/L
cHCO ₃ ⁻ _{st}	25.4 mmol/L
ctCO ₂ (B)	20.9 mmol/L
SO ₂ (c)	97.2 %
Osm	302 mOsm/kg
P50	23.8 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek
minta típusának
valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

05.12.2018 08:49
Gyártási szám : 26435
Készülék ID : cobas b221
Kezelő ID :
Markusovszky SBO

Családnév
Keresztnév
Születési idő
Hőmérséklet 37.0 °C
Légnyomás 755.8 mmHg
FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz Mért értékek

pH	7.545 (+)	[7.350 - 7.450]
PO ₂	163.9 mmHg (+)	[83.0 - 108.0]
PCO ₂	30.6 mmHg (-)	[32.0 - 48.0]
SO ₂	99.0 %	[94.0 - 98.0]
Na ⁺	142.3 mmol/L	[136.0 - 145.0]
K ⁺	3.35 mmol/L (-)	[3.50 - 5.10]
tHb	12.48 g/dL	[11.50 - 17.80]
Hct	41.8 %	[36.0 - 53.0]
COHb	0.7 % #	[0.0 - 3.0]
MetHb	0.5 % #	[0.0 - 1.5]

Számított értékek

H ⁺	28.5 nmol/L
BE _{act}	4.9 mmol/L
BE _{ectf}	3.4 mmol/L
cHCO ₃ ⁻	25.9 mmol/L
cHCO ₃ ⁻ st	27.7 mmol/L
ctCO ₂ (B)	22.7 mmol/L
SO ₂ (c)	99.7 %
Osm	283 mOsm/kg
P50	32.3 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfeleljenek a minta típusának.
... valószínűség ellenőrzés

Mérési riport

28.11.2018 22:46
 Gyártási szám : 26435
 Készülék ID : cobas b221
 Kezelő ID :
 Markusovszky SBO

Családnév
 Keresztnév
 Születési idő
 Hőmérséklet 37.0 °C
 Légnyomás 755.7 mmHg
 FIO₂ 0.21

Megjegyzés

Vérgáz			
Mért értékek			
pH	7.105 (-)	[7.350 -	7.450]
PO ₂	56.6 mmHg (-)	[83.0 -	108.0]
PCO ₂	100.5 mmHg (+)	[32.0 -	48.0]
SO ₂	78.9 %	[94.0 -	98.0]
Na ⁺	144.8 mmol/L	[136.0 -	145.0]
K ⁺	4.40 mmol/L	[3.50 -	5.10]
tHb	15.92 g/dL	[11.50 -	17.80]
Hct	57.1 % (+)	[36.0 -	53.0]
COHb	2.3 %	[0.0 -	3.0]
MetHb	0.7 %	[0.0 -	1.5]

Számított értékek

H⁺ 78.6 nmol/L
 BE_{st} -3.7 mmol/L
 BE_{ct} 1.2 mmol/L
 cHCO₃⁻ 30.8 mmol/L
 cHCO₃^{-st} 21.1 mmol/L
 ctCO₂(B) 28.8 mmol/L
 SO₂(c) 75.7 %
 Osm 288 mOsm/kg
 P50 34.9 mmHg

Orvos

Megjegyzés: Ügyeljen, hogy a referencia tartományok megfelelnek a minta típusának.